

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
Naturmiljöenheten
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Diarienummer
KN2024/02252

Datum
2024-12-05

Inspel från BirdLife Sverige gällande promemorian *Strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag*

BirdLife Sverige har beretts möjlighet till yttrande över promemorian *Strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag*, som bl.a. föreslår att:

- Strandskydd som huvudregel inte ska gälla vid insjöar som är en hektar eller mindre och inte heller vid sådana sträckor av ett vattendrag som är två meter eller smalare.
- Länsstyrelsen får möjlighet att i det enskilda fallet besluta att strandskydd ska gälla vid dessa vatten.
- Möjligheten att besluta om att strandskydd ska gälla begränsas till fall när ett område har särskild betydelse för något av strandskyddets syften.
- Strandskyddsområdet ska som mest kunna omfatta områden 100 meter från strandlinjen.
- I syfte att undvika en fragmentering av strandskyddet vid vattendrag som varierar i bredd och för att säkerställa ett ändamålsenligt strandskydd, som inte är mer omfattande än vad som är motiverat i förhållande till strandskyddets syften, föreslås en ny grund för upphävande av strandskydd.
- Strandskyddet ska kunna upphävas för områden vid vattendragssträckor som är upp till tre meter breda under förutsättning att de gränsar till en smal sträcka av ett vattendrag där strandskydd inte gäller och att området inte är av särskild betydelse för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Promemorians förslag om förändringar i strandskyddet har potential att stärka fastighetsägares rättigheter, vilket vi uppfattar som utredningens huvudsyfte. Vår uppfattning är att det saknas fokus på hur friluftsliv och miljövärden därvid kan påverkas negativt. Den redogörelse för konsekvenser som presenteras i kapitel 5.1 saknar relevanta analyser av det förväntade utfallet. Att endast hänvisa till att "*förslagen i denna promemoria bedöms kunna utvärderas inom ramen för de årliga uppföljningarna av miljömålen och strandskyddet*" är i sammanhanget djupt otillräckligt.

BirdLife Sverige anser att promemorian hade behövt innehålla följande beslutsunderlag:

- En detaljerad miljökonsekvensanalys med avseende på biologisk mångfald och friluftsliv.
- En tydlig definition av vad som är "små sjöar och smala vattendrag". Det kan inte överlåtas till den enskilde individen att avgöra det!
- Nationella riktlinjer för länsstyrelsernas tillämpning av undantag, för att minska risken för godtycklighet.
- Tydligare kriterier för vad som anses vara "särskilt betydelsefulla områden" för strandskydd.
- Förslag till en bindande plan för uppföljning av reformens effekter, med mätbara indikatorer för allemansrätt och miljöpåverkan.
- Ett tydligt uppdrag till samordning med kommuner och lokalsamhällen för att säkerställa att värdefulla frilufts- och naturområden prioriteras utifrån demokrati och allemansrätt.

Promemorian adresserar praktiska aspekter av strandskyddet i förslaget till ändring av (7 kap. 13 §, 14 § och 18 § miljöbalken), men går inte in på hur förslaget påverkar miljöbalkens bredare mål om hållbar utveckling, biologisk mångfald och ekologisk balans. Referens till tidigare konsekvensanalyser av Naturvårdsverket och Boverket saknas. Dessa visade tydligt att upphävande av strandskydd medför omfattande negativa

konsekvenser för växter, djur och friluftsliv, i synnerhet i södra Sverige där färre naturliga vattendrag finns kvar och där trycket från markanvändning/exploatering är större.

Vidare torde förändringar i strandskyddet som begränsar allemansrättens tillämpning kräva grundlig analys, eftersom det kan påverka allmänhetens tillgång till naturen och Sveriges rättstradition. Promemorian saknar denna dimension.

Det förefaller oaktsamt och nonchalant att promemorian inte har tagit hänsyn till vad Lagrådet framförde i samband med föregående utredning om upphävande av strandskydd vid små sjöar och smala vattendrag: *"Enligt Lagrådets mening är det svårt att följa regeringens resonemang att upphävandet av det generella strandskyddet vid insjöar som är ett hektar eller mindre och vid vattendrag som är två meter eller smalare inte skulle få en betydande inverkan vad gäller bl.a. möjligheterna att uppnå de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen. Snarare tyder regeringens ovan angivna uttalande på motsatsen. Då frågan inte har behandlats närmare av utredningen och regeringen inte heller har presenterat någon annan utredning, utan snarare endast framfört en åsikt i frågan, anser Lagrådet att frågan inte är tillfredställande belyst"* (Prop. 2021/22:168, sid. 193).

Ur förvaltningsperspektiv är förslaget om ett generellt upphävande av strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag förkastligt och obetänksamt (eller i värsta fall medvetet strategiskt). Det måste anses orimligt att ålägga redan hårt belastade länsstyrelser att skyndsamt genomföra en detaljerad analys av vilka små sjöar och smala vattendrag som har särskild betydelse för något av strandskyddets syften, för att myndigheten ska kunna fatta (nya) beslut om fortsatt strandskydd innan dessa hinner bebyggas/exploateras. Ett sådant förfarande skulle säkerligen också kunna anses orättvist och framkalla myndighetsförakt hos de fastighetsägare som berörs.

Slutsatser

Promemorian om förändring av strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag bedöms ha hög potential att minska och luckra upp skyddet för viktiga naturmiljöer, som innebär betydande negativa effekter på både biologisk mångfald och friluftsliv. Det saknas en robust analys av de långsiktiga konsekvenserna för hur arter och biotoper vid små sjöar och smala vattendrag kommer att påverkas, vilket ökar risken för oåterkalleliga skador för Sveriges rörliga friluftsliv, naturturism och ekosystem. För att minimera dessa risker bör kompletterande analyser och tydligare riktlinjer adderas och säkerställas. BirdLife Sverige anser därmed att promemorian i nuvarande format inte utgör tillräckligt beslutsunderlag för de ändringar som föreslås.

Promemorian banar också väg för en närmast absurd juridisk och administrativ situation, då länsstyrelserna blir tvungna att "ompröva" de områden som i dagsläget omfattas av strandskydd. Detta skulle skapa ett betydande merarbete för redan överbelastade myndigheter, som därmed får ännu fler uppgifter, och leda till ökat myndighetsförakt som missgynnar samtliga parter.

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson, Fågelskyddsansvarig
070 515 45 33, daniel.bengtsson@birdlife.se

Niclas Lignell, Fågelskyddssamordnare
076 891 76 67, niclas.lignell@birdlife.se